

Studie

„Možnosti změny pravidel pro označování biopotravin“,

Objednatel: Ministerstvo zemědělství České republiky
Těšnov 17, 117 05 Praha
zastoupeno Ing. Jiřím Trnkou,
ředitel odboru ekologického zemědělství a obnovitelných zdrojů energie
Č.j.: 36753/09-18120

Zpracovatel: Ing. Andrea Hrabalová, Okrouhlá 13, 625 00 Brno
(pracovník ÚZEI pracoviště Brno – kontakt: 737 852515)

Listopad 2009

Struktura studie dle objednávky

1. Přehled požadavků a pravidel týkajících se označování biopotravin vyplývajících z legislativy k ekologickému zemědělství
  - a. Stávající pravidla (předpisy ČR)
  - b. Stávající pravidla včetně pravidel pro označování plánovaných od poloviny roku 2010 (předpisy EU)
2. Možné varianty označování biopotravin s ohledem na odlišné značení pro biopotravinu z lokálních surovin uplatňované ve vybraných zemích (cca 4 země: Rakousko, Švýcarsko, 1-2 spolkové země Německa, Finsko) včetně přehledu pravidel pro stanovení původu (tj. pravidel pro určení „lokálních“ biopotravin)
3. Přehled návrhů na změnu pravidel označování biopotravin od jednotlivých zájmových skupin ekologického sektoru v ČR (PRO-BIO, PK-biosekce, EPOS, kontrolní organizace, Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství)
4. Detailní příklad uplatnění odlišného značení biopotravin z lokálních surovin včetně popisu použitých argumentů nutných / vhodných pro schválení ze strany EU (Rakousko a případně ještě jedna spolková země v Německu)
5. Způsob certifikace a způsob kontroly a dohledávání původu surovin (jakým způsobem je prováděna kontrola naplňování např. 70 procent původu z lokální produkce v ostatních zemích)
6. Návrh nejvhodnější varianty zohledňující lokální produkci pro předložení do novely zákona o EZ.

Souhrn hlavních zjištění (více detailních informací viz. jednotlivé kapitoly)

V rámci kapitoly 1)

Národní ani evropská legislativa k EZ nestanovuje detailní pravidla pro způsoby národního označování ekologických produktů (ať už loga privátních nebo státních) z pohledu procesního, tedy jakou formu mají loga mít, přísnost dalších požadavků “nadstandardů“, způsob jejich uplatňování (zda dobrovolné nebo povinné či zda za úplatu nebo zdarma). Pouze nesmí být v rozporu se základními pravidly v těchto nařízeních.

Obecně ale platí, že pokud je uplatněno státní, příp. státem / EU podporové logo (v našem případě navíc ještě povinné), je z pohledu evropské komise velmi důležité, aby každá jiná země měla volný přístup k jeho užití (tj. nesmí být omezováno fungování vnitřního trhu mezi členskými státy, tj. musí být zachovány rovné podmínky.)

Zavedení a podpora dalších národních značek (včetně značek odkazujících na původ) je povolena, většinou však ze soukromých finančních zdrojů.

Z pohledu propagace není obecně povoleno propagovat produkty na základě odkazu na jejich původ a čerpat na takovouto kampaň (logo) státní anebo EU prostředky. („The EU does not allow restraining competition by favouring domestic products, whereby public funding cannot be used for supporting such labels which emphasise domestic origin.“).

„Pokud jde o odkaz na původ produktů, povolila Komise na několik let určité druhy podpory na reklamu zemědělských produktů; zkušenost nicméně ukázala, že reklamní kampaně jsou velice často zaměřeny na podporu toho, aby domácí spotřebitelé dávali přednost produktům ze svého členského státu, díky čemuž se podpora s nimi spojená stává neslučitelnou se Smlouvou.“ „V rámci propagace by tedy měly být všechny ekologické produkty splňující základní požadavky Nařízení rady o EZ propagovány stejně.“

Nicméně v rámci pravidel čerpání EU prostředků na propagační a reklamní kampaně (viz. část – legislativa) je uvedeno, že odkaz na původ (pokud je propagován) může být uveden, avšak vždy jen jako doplněk sdělení. Hlavním zaměřením kampaně musí být podpora ekologické produkce obecně.

*****

Pro ČR to znamená, že státní logo “biozebru” musíme ponechat přístupné pro všechny ostatní členské státy a jejich ekologické produkty splňující základní pravidla EZ. Můžeme však zavést nové logo s odkazem na původ (variantu k státnímu logu nebo privátní). Následná propagace tohoto nového loga však nebude možná ze státních nebo EU prostředků (příp. jen ve velmi omezeném rozsahu).

Určitým řešením zdůraznění původu v rámci označování je **požadavek uvádět zemi původu** v rámci označování u nového návrhu EU legislativy (R 834/2007 článek 24 c)). Navrhované podmínky jsou celkem striktní, kdy při uvedení původu musí všechny (=98%) složky zemědělského původu pocházet z dané oblasti (tj. musí být v dané oblasti vypěstovány / chovány). Tato povinnost se však vztahuje pouze na balené ekologické potraviny vyprodukované ve Společenství. U ostatních (tj. nebalených produktů nebo jakýchkoli biopotravin dovezených ze třetích zemí) je užití loga i odkazu na původ dobrovolné. Je třeba připomenout, že o této podmínce se stále jedná a není nic tedy definitivně odsouhlaseno.

V rámci kapitoly 2) byly popsány možné varianty označování biopotravin s ohledem na odlišné značení pro biopotraviny z lokálních surovin.

Existující varianty:

Země/ region	Vlastnictví loga	Užití loga		Zpoplatnění užití loga	Podmínky
AT	privátní	dobrovolné	smlouva	ano	dodatečné
CH	privátní	dobrovolné	smlouva	ano	dodatečné
DE	státní	dobrovolné	bez smlouvy	ne	základní
regionální DE	státní	dobrovolné	smlouva	ano	dodatečné
FI	státní	dobrovolné	bez smlouvy	ne	základní
FI (s označením původu)	privátní	dobrovolné	smlouva	ano	dodatečné
DK	státní	dobrovolné	bez smlouvy	ne	základní
CZ	státní	povinné	bez smlouvy	ne	základní

a) logo je státní (CZ, DE, FI, DK) x soukromé (AT, CH, FI)

- pokud je logo státní (pak je poskytováno zdarma a pro všechny, kteří splní základní požadavky, tj. EU a národní předpisy pro EZ)
- pokud je soukromé (je poskytováno na základě smlouvy o užívání loga / licence, je nutno plnit dodatečné standardy / ustanovení smlouvy a jeho užití je zpoplatněno)

Určitou výjimkou jsou regionální loga v Německu, kdy jde o povolenou nadstavbu nad státní logo, tzv. doplnění označení regionálního původu. Zde jde sice o logo stále státní, ale jeho modifikace vyžaduje uplatnění smluvního vztahu s uživatelem (poskytnutí licence), což následně umožňuje jednak stanovit dodatečné požadavky pro užívání loga i jeho zpoplatnění.

U Finska existuje státní logo. Logo uplatňující odkaz na původ je však soukromé svazové.

b) logo je povinné (jen CZ) x dobrovolné (AT, DE, CH, FI, DK)

Tím, že je logo státní, nemusí platit podmínky, že je jeho užití povinné. Všechny zkoumané země, kromě ČR, mají používání loga dobrovolné.

c) logo označující ekologické produkty domácího původu

Tato loga jsou uplatněna v zemích jako Rakousko, Německo (případ regionálních log), Švýcarsko a Finsko.

Ve všech těchto zemích je toto logo poskytováno na dobrovolné bázi po uzavření smlouvy (nejčastěji licenční) s poskytovatelem loga, při podmínce plnění dodatečných podmínek a za úplatu.

Pouze ve Finsku není toto logo poskytováno variantně i pro ostatní (dovezené) ekologické produkty. Jde totiž o soukromé logo svazu, spravované a podporované pouze tímto svazem. Toto není proti pravidlům Společenství, jelikož ve Finsku existuje státní logo, které je dostupné všem ekologickým produktům a toto je také státem propagováno.

Formy odlišení loga s označením původu:

- jiná barva loga (AT)
- doplnění vlajky / znaku (CH, regiony DE)
- doplnění textu („Austria“ AT, „Suisse CH, „aus Hessen“ DE)
- samostatné logo (FI)

Podmínky uplatněné ve zkoumaných zemích při užití loga s označením původu:

- u zemědělských komodit - 100% původ z dané země / regionu (AT, regiony DE, FI)
- u zpracovaných výrobků - určitý podíl zemědělských složek (surovin) může pocházet z jiné oblasti (do 30% AT, do 10% regiony DE a CH, do 25% FI)
- u zpracovaných výrobků – hlavní složky zpracované potraviny vždy musí pocházet 100% z dané země / regionu (AT, regiony DE, CH, FI)
- u restauračních zařízení – jednotlivé složky zemědělských produktů musí pocházet zcela (100%) z daného regionu (region M-V DE)
- označit lze pouze ekologické výrobky vyrobené v dané zemi / regionu, tj. aspoň poslední fáze výroby probíhala na území dané země/regionu a kontrola byla provedena domácí kontrolní organizací (DK, AT, CH)
- právo označit ekologické výrobky logem nemá dovozce, ale pouze příjemce v dané zemi, pokud má uzavřenu smlouvu o užívání loga (CH)
- všude, kde je to jen možné, je třeba doplnit i zemi původu anebo minimálně slovo „dovoz“ (CH).

V rámci kapitoly 3) byly shromážděny návrhy na změnu Zákona o EZ týkající se změny označování, a to od tří organizací: Potravinářské komory ČR v rámci její sekce pro biopotraviny, PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců, Šumperk a PRO-BIO, obchodní společnosti s r.o., Staré Město pod Sněžníkem.

Všechny tři společnosti souhlasí s potřebou označování biopotravin domácího původu. Liší se však pohled na způsob provedení.

PK ČR a PRO-BIO Svaz navrhuje použití stávajícího loga nově (od 1.7.2010) jen pro potraviny domácího původu (tj. jen pro ty, které splní limit 70%, resp. 80% surovin domácího původu). Ostatní biopotraviny by tedy mohly nést od tohoto okamžiku jen povinné logo EU.

PRO-BIO, obchodní společnost trvá na zachování stávajících pravidel, tedy, že logo „zebra“ by mělo i nadále být použitelné pro všechny bioprodukty a biopotraviny. Návrh na způsob značení biopotravin jen domácího původu není uveden.

Slabé stránky těchto návrhů z pohledu získaných informací:

- a) státní logo, navíc povinné ze Zákona o EZ, není možné omezit jen na biopotraviny domácího původu (bylo by považováno za omezení vnitřního trhu)
- b) navrhovaný limit není v souladu s nově navrhovaným systémem určování původu v novém EU nařízení (70%, resp. 80% versus 98%)
- c) chybí jasná definice toho, co se myslí surovinou domácího původu, zda jde o suroviny v ČR vypěstované a nebo pouze vyrobené.

Kapitola 4 studie se věnuje použitým argumentům k zavedení odlišného značení biopotravin z lokálních surovin.

Vzhledem k tomu, že ve všech zkoumaných zemích bylo logo označující ekologické produkty domácího původu zavedeno vždy jako variantní k logu pro veškerou produkci, neexistovaly výrazné bariéry pro jeho zavedení. Navíc Rakousko a Německo umožňují použití loga s odkazem na původ i jiným zemím / regionům / územním oblastem (tj. změně se pouze barva, resp. se přidá vlajka a dále text označující oblast původu).

Mezi hlavními argumenty k prosazení log s odkazem na původ byly zmíněny tyto:

- zvýšení důvěry spotřebitelů vzhledem k transparentnímu původu v oblasti zemědělské výroby, zpracování i prodeje
- zdůraznění výhody zaměření se na co nejkratší a transparentní výrobní cesty
- posílení regionální identity (tj. zvýšení odbytu regionální bioproduktů / biopotravin a současně posílení povědomí o regionální produkci)
- pomoci místním ekologickým podnikům v dalším rozvoji a zvýšit odbyt jejich bioproduktů / biopotravin
- poukázat na „BIO“ produkci z dané země

Z pohledu propagace (financované z veřejných zdrojů) je nutné vždy zaměřit kampaň na obecnou podporu osvěty o EZ a podporu spotřeby biopotravin. V rámci budování důvěry spotřebitelů mohou být propagována také loga (s přednostním postavením loga EU), vždy však platí obecná zásada, že loga propagovaná za státní finance musí být otevřena všem producentům v rámci EU, příp. aspoň v podobě určité varianty.

V rámci kapitoly 5 jsou popsány způsoby kontroly a dohledávání původu surovin, a to na příkladu tří zemí: Rakouska, spolkové země Hesensko a Švýcarska.

Ve všech zkoumaných zemích je detailní postup kontroly původu surovin ponecháván na kontrolních organizacích, které mohou být případně navíc kontrolovány poskytovatelem licence k logu nebo jím delegovanou organizací (tzv. supervize). Kontrola pak zahrnuje jak dodržování základních pravidel EZ a dále speciálních standardů vyplývajících ze smlouvy, tak také transparentního původu.

Pro sledování dodržování ustanovení o původu musí uživatelé loga vést záznamy o příjmu surovin a o výdeji zboží. Záznamy a účetní evidence musí být kompletní a přesná pro všechny výrobní fáze, od výroby po dopravu, skladování, balení a označování u velkoobchodníka až po maloobchodní prodej. Obecně platí pravidlo, že sám uživatel označení musí na vlastní zodpovědnost zavést potřebná opatření, aby ručil za to, že nedojde k žádnému nepřijatelnému použití označení. Platí základní zásada, že **každý výrobek musí být dohledatelný zpět k prvnímu producentovi**.

Kapitola 6 přináší vlastní návrh zpracovatele studie na nejvhodnější variantu označování zohledňující lokální produkci.

Z provedené analýzy vychází jako použitelné dvě varianty:

- a) variantní provedení současného státního loga zvlášť pro bioprodukty a biopotraviny z domácích surovin,
- b) povinné doplnění země původu u všech bioproduktů a biopotravin.

Kromě výše uvedených variant by stálo za zvážení případné omezení „recertifikace“, tedy přidělování českého loga výrobkům, které jsou zcela vyrobeny v zahraničí.

Ad a)

Tento návrh bude pravděpodobně vyžadovat delší čas na realizaci související jednak s grafickým návrhem loga, tak i s nastavením potřeby administrativních procesů (tj. určení správce loga, nastavení podmínek užívání loga – povinně a zdarma x dobrovolně a za poplatek, proces kontroly a certifikace...).

Otázkou však zůstává nastavení podmínky domácího původu:

Dle získaných informací a pravidel uplatněných v jiných zemích lze doporučit následující:

- u zemědělských komodit vždy trvat na tom, aby zcela (100%) pocházely z ČR
- u zpracovaných výrobků bude třeba převzít pravděpodobně nastavenou hranici 98% z EU nařízení (pokud bude podmínka skutečně takto přijata),
- přitom trvat na tom, aby hlavní / základní složky vyráběné biopotraviny pocházely zcela (100%) z ČR (tj. zamezení míchání mléka v rámci výroby jogurtů nebo obilí v rámci výroby pečiva apod.)

Pozn.: Vzhledem k existujícímu pravidlu tolerance až 30% dovezených surovin, jedná v současnosti Rakousko s EK o budoucí úpravě. Návrh ze strany Rakouska je, že stávající logo zůstane v platnosti a podmínka 100% podílu surovin z Rakouska se použije pouze na základní / hlavní složku / složky biopotraviny. Zatím čekají na vyjádření komise.

Ad b)

Tento návrh lze provést v krátkém čase. Snahou je doplnit současná pravidla o povinné uvádění země původu, resp. oblasti původu (např. Česká republika, Turecko, EU, mimo EU apod.). Jedná se o uvedení země nebo oblasti, ve které byla surovina vypěstována nikoli vyrobena.

Tento požadavek bude částečně splněn po přijetí EU nařízení. Částečně proto, že EU nařízení se totiž týká pouze zabalených biopotravin vyrobených v rámci Společenství.

Cílem tedy je, doplnit všude, kde je to jen možné, zemi původu anebo minimálně slovo „dovoz“, a to navíc mimo povinnou formu označování dle EU. Navíc by se tedy na jiném místě obalu uváděla ještě i země původu ve standardním formátu.

1. Přehled požadavků a pravidel týkajících se označování biopotravin vyplývajících z legislativy k ekologickému zemědělství

a. Stávající pravidla (předpisy ČR) - více viz. Přílohy.

V ČR jsou pravidla označování bioproduktů, biopotravin a ostatních bioproduktů stanovena v Zákoně 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a jeho prováděcí vyhlášce MZe č.16/2006 Sb.

Podmínkou získání práva na užívání loga je splnění základních administrativních požadavků zákona jako: registrace subjektu do systému EZ, uzavřená smlouva s kontrolní organizací, provedená každoroční inspekce, ukončené přechodné období a podaná žádost o vydání certifikátu na konkrétní bioprodukt / biopotravinu a dále samozřejmě dodržování pravidel českého zákona a evropského nařízení k EZ.

Zákon 242/2000 Sb. ukládá povinnost označovat všechny bioprodukty, biopotraviny, krmiva a osiva. Tedy máme logo státní, povinné, poskytované zdarma po splnění základních pravidel (tj. českého zákona a EU předpisů k EZ). Logo je dostupné jak pro domácí, tak dovezené bioprodukty / biopotraviny pokud splňují základní pravidla pro EZ.

Dle zákona je třeba produkt označit:

- logem BIO, případně jiným vhodným způsobem (např. skot v průvodní dokumentaci slovem „bio“ *(všechna loga mohou být použita pouze ve shodě s certifikátem kontrolní organizace, v barevné nebo černobílé verzi – vzor dán ve Vyhlášce)*
- a kódem kontrolní organizace (tj. CZ-BIO-KEZ-01, CZ-BIO-ABCERT-02, CZ-BIOKONT-03).
- zatím dobrovolně i logem Společenství *(navrhováno je nové logo EU, jehož povinné užívání vstoupí v platnost k 1.7.2010)*

Pozn.: Není stanovena povinnost uvádět zemi původu (dobrovolný údaj).

b. Stávající pravidla včetně pravidel pro označování plánovaných od poloviny roku 2010 (předpisy EU) - více viz. Přílohy.

Pravidla pro výrobce biopotravin

Podrobné požadavky týkající se zpracování potravin lze nalézt v článku 19 a 23 nařízení 834/2007 a v článcích 26, 27, 31 a 35, jakož i v příloze č. 8 nařízení Komise 889/2008.

Podle nového nařízení musí být ekologické produkty vyráběny „**převážně ze složek zemědělského původu**“ (95%+) s výjimkou vody a soli.

Článek 27, odst. 2 stanovuje nový systém výpočtu procentního podílu zemědělských složek, tj. definuje, které složky musí být započítány jako zemědělské a které naopak nikoli. Hlavní změnou je to, že některé povolené přídatné látky (viz. článek 27, odst. 1) již nejsou označeny souhrnně za „nezemědělské složky“. Přídatné látky, které jsou ve sloupci „kód“ v příloze č. 8 označeny hvězdičkou, se nově považují za složky zemědělského původu. To umožňuje jejich ekologickou certifikaci jako ekologický produkt a započítání do podílu.

Seznam povolených složek zemědělského původu, které nepocházejí z ekologického zemědělství je uveden v příloze č. 9. Jejich podíl na složení biopotraviny může dosáhnout maximálně 5%. Tyto složky jsou povoleny z důvodu omezené dostupnosti v biokvalitě.

Nový kalkulační vzorec k označování zpracovaných produktů určuje pravidla značení:

- „ekologický“ pro 95%+,
- seznam složek pro méně než „95%“,
- „vyrobena z“ pro produkty obsahující ryby zvěřinu.

Příklad výpočtu:

ekologická celozrnná pšeničná mouka 60%*, voda 32%, ekologická slunečnicová semena 3%*, kvasnice 2%, sůl 2%, lecitin 0,8%, kyselina citrónová 0,2%, enzymy.

Výpočet:

složky, které musí být započítány jsou: mouka, slunečnicová semena, lecitin.

složky, které nemusí být započítány jsou: voda, kvasnice, sůl, kyselina citrónová.

přidatné látky (čínidla): enzymy se nezohledňují.

Pouze lecitin je konvenční složkou, což představuje 1,25% (= 0,8/(60+3+0,8)). Tedy 98,7% zemědělských složek je ekologických. Výrobek splňuje podmínky 95%+ a může být uveden na trh jako ekologický výrobek.

Označování biopotravin

Článek 23 říká, že slova „ekologický“ a „biologický“, včetně jejich předpon „eko“ a „bio“, lze používat pouze na obalu surovin, potravin, krmiv a osiv pocházejících z ekologického zemědělství. **Biopotravina musí obsahovat minimálně 95% hmotnostních složek (surovin) zemědělského původu pocházejících z ekologického zemědělství.**

U potravin, které obsahují jen některé složky pocházející z ekologického zemědělství (tj. tyto činní méně než 95%), lze na tyto složky na obalu výrobku upozornit, a to dvěma způsoby:

- a) předponou bio u složek z ekologického zemědělství (např. biomléko),
- b) označením těchto složek pocházejících z ekologického zemědělství hvězdičkou spolu s informací, že hvězdičkou jsou označeny právě a pouze bio-složky.

Označení u tohoto nového „složkového pravidla“ musí obsahovat číselný kód kontrolní organizace a musí být uveden procentní podíl ekologické složky ve vztahu ke všem zemědělským složkám. Nesmí být použito logo a označení původu.

Příklad „složkového pravidla“:

Neslazené ovesné koláčky

Složení: ekologické ovesné vločky* (29%), palmový tuk, celozrnná mouka, plnotučné mléko, kukuřičný škrob, sladový výtažek, mořská sůl, kypřící čínidlo, koření.

*29,6% složek zemědělského původu pochází z ekologického zemědělství.

Ekologické složky v neekologickém produktu mohou být označeny jako ekologické, pokud bude uveden celý seznam složek.

Článek 24 uvádí povinné údaje, které se musí na biopotravině uvádět:

- a) číselný kód kontrolní organizace (tj. CZ-BIO-KEZ-01, CZ-BIO-ABCERT-02 a CZ-BIOKONT-03)

Předpisem je nově definována forma kódu kontrolních organizací, kdy přibyl výraz odkazující na ekologický způsob produkce – povinné bude od 1.7.2010 (tj. místo dřívějšího CZ-KEZ-01 nově CZ-BIO-KEZ-01).

- b) logo EU – prozatím dobrovolné, od 1.7.2010 se stane povinnou součástí označování všech balených biopotravin (u biopotravin dovezených ze třetích zemí zůstává použití loga dobrovolné)

Povinné označení logem EU se vztahuje jen na balené ekologické potraviny vyprodukované ve Společenství. V případě nebalených ekologických potravin / bioproduktů vyprodukovaných ve Společenství nebo jakýchkoliv ekologických potravin dovezených ze třetích zem je užití loga EU dobrovolné / nepovinné.

- c) **označení původu biopotraviny** – tj. informace, odkud pocházejí použité zemědělské suroviny se stane povinnou od 1.7.2010. Možné varianty jsou:

- „zemědělské produkce EU“,
- „zemědělská produkce mimo EU“,
- „zemědělská produkce EU / mimo EU“,
- „zemědělská produkce daný stát“ (např. zemědělská produkce ČR).

Výraz „zemědělská produkce EU“ nebo „zemědělská produkce daný stát“ lze použít pouze, pokud všechny (= 98%) složky zemědělského původu pocházejí z této oblasti. Pouze 2% surovin zemědělského původu smí pocházet z jiné oblasti.

Původ surovin je definován jako místo, kde byly zemědělské suroviny vyprodukovány (tj. vypěstovány / chovány).

Článek 25 říká, že kromě loga EU a ostatních povinných údajů, **lze i nadále při označování biopotravin používat také vnitrostátní a soukromá loga**, což v podmínkách ČR znamená použití národního loga pro biopotraviny „biozebru“.

Článek 62 ukládá pravidla pro označování produktů z přechodného období. tyto produkty nelze označovat ani logem pro biopotraviny ani označením původu. Produkt z přechodného období se označí pouze slovně výrazem „produkt z přechodného období“ a číselným kódem příslušné kontrolní organizace.

2. Možné varianty označování biopotravin s ohledem na odlišné značení pro biopotravinu z lokálních surovin uplatňované ve vybraných zemích včetně přehledu pravidel pro stanovení původu

2.1. Rakousko

Weby: www.ama.at; www.ama-marketing.at

Základní informace: Jedna z vedoucích zemí v ekologickém sektoru. V roce 2008 dosáhl podíl ekologické půdy 13,8% z.p. (tj. 383 756 ha) a ekologicky hospodařilo 20 102 farem. Obchod s biopotravinami vzrostl o 6% v roce 2008 a dosáhl 914 mil. EUR (tj. 5,3% celkového obchodu s potravinami).

V Rakousku působila řada asociací a svazů, přičemž v nich bylo organizováno cca 70% ekofarmářů (např. v roce 2004 to bylo 11 svazů sdružených pod dvěma zastřešujícími organizacemi „ARGE Bio-Landbau“ a „OeIG“). Příklad největším svazem bylo „Bio Ernte Austria“, který sdružoval téměř 87% všech ekofarmářů ve svazech.

Od roku 2003 (na popud Ministerstva zemědělství) došlo k celkové rekonstrukci a vznikla jedna zastřešující organizace „BIO AUSTRIA“, která sdružuje všechny předchozí ekologické svazy. Tyto svazy mají vlastní loga a standardy pro jejich získání (viz. příloha), které jdou nad rámec základního EU nařízení k EZ. V současné době BIO Austria sdružuje 13 000 ekofarmářů, což představuje 70% všech rakouských ekofarmářů.

Inspekce je v Rakousku prováděna sedmi kontrolními organizacemi (viz. příloha), tj. Austria Bio Garantie, BIKO Tirol, BIOS, Lacon, LVA, SGS a SLK), z nichž největší je Austria Bio Garantie ABG, která kontroluje více jak 50% rakouských ekofarem.

Certifikace je prováděna svazy nebo přímo kontrolními organizacemi pro jejich svazová loga a dále soukromou společností AMA Marketing s.r.o. (Agrarmarkt Austria Marketing GmbH) pro logo „Austria Bio-Zeichen“ (Rakouské ekologické logo).

AMA Marketing s.r.o. je dceřinou společností státní organizace AMA (Agrarmarkt Austria = organizace pro rakouský zemědělský trh, která funguje obdobně jako u nás SZIF).

AMA Marketing s.r.o. zastřešuje 2 základní činnosti, a to kontrolu jakosti včetně přidělování log a marketing těchto jakostních produktů (tedy i bioproduktů a biopotravin).

Logo „Austria Bio-Zeichen“ je logem **privátním**. Logo bylo schváleno Ministerstvem zemědělství v roce 1994 k jasnému označení ekologických produktů a společnost AMA Marketing s.r.o. byla pověřena jeho správou. Pro jeho získání je třeba uzavřít licenční smlouvu s AMou a dále plnit základní pravidla EZ (nařízení EU a národních předpisů ÖLK A8 = kapitola A8 rakouského kodexu pro potraviny „Codex Alimentarius Austriacus“) a AMA Marketing standardů. Užití loga je dobrovolné, tedy zájemce o označení svých bioproduktů / biopotravin musí požádat o udělení licence užití loga a zaregistrovat se. (Pozn.: V současné době má licenci na užívání tohoto loga 170 výrobců a více jak 1 100 výrobků nese toto logo. Z průzkumu vyšlo, že 28% lidí logo umí popsat a přes 65% jej rozezná, pokud je jim logo ukázáno viz. příloha)

Užívání loga je zpoplatněno, ale poplatek se hradí pouze jednou při první registraci a je fixní ve výši 1000 EUR. (Pozn.: Uvažují však o zavedení více diferenciovaného ročního poplatku, který v současné době platí pro ostatní loga spravovaná touto společností. Poplatky jsou závislé na obratu prodeje, počtu zaměstnanců a počtu provozoven – více viz. příloha.)

Plnění kritérií podle standardů AMA Marketing je kontrolováno oprávněnou nezávislou inspekční organizací. Tedy AMA Marketing deleguje tuto pravomoc na inspekční organizaci, a to dle vypracovaného „Návodu“. Vzhledem k požadavku kontroly původu surovin zvyšují kontrolní organizace poplatky za kontrolu, avšak minimálně v rozsahu 10-15 EUR.

Při kontrole je zkušební období různě dlouhé dle konkrétního výrobku / stupně zpracování a odvíjí se od analýzy rizik. Kontrolní zpráva se sepisuje mezi kontrolní organizací, AMou a uživatelem licence. Největší díl kontrol v rámci AMA Marketing certifikace se soustředí na výrobce (např. jatky...), minimálně na ekofarmy. U ekofarem probíhá pouze kontrola výběrová.

Kontrola probíhá u všech subjektů minimálně jednou ročně. Logo smí být užíváno pouze spolu s kontrolním číslem přiděleným AMou a dále kódem kontrolní organizace.

Logo má dvě varianty:

a) „Austria Bio-Zeichen“ = označuje ekologické produkty domácího původu.

Toto logo mohou získat ekologické produkty, které jsou vyrobeny se surovin, které 100% pocházejí z Rakouska pokud mohou být v Rakousku vypěstovány. Podíl složek, které není možné v Rakousku vyrobit avšak nikdy nesmí překročit 30%. (Např. u banánového jogurtu musí ekologické mléko pocházet 100% z Rakouska, zatímco ekologické banány, které tvoří jen 7% složek produktu, mohou pocházet z jiné země.)

Dle znění směrnice: „Za region původu uvedený ve značce (např. Rakousko) je považován takový region, ze kterého pocházejí všechny zemědělské suroviny určující hodnotu označovaného výrobku.

Pro suroviny, které nejsou vyráběny v tomto regionu a suroviny, které nejsou vyráběny v odpovídající kvalitě, platí u zpracovaných potravin přípustná toleranční oblast až jedna třetina.“

Bio-značku AMA s uvedením původu je možné využít i jinými státy (např. ČR), regiony (např. Tyrolsko) nebo i homogenním územím (např. alpský region, Evropská unie) – pouze se změní barva a text označující toto území. *(Pozn.: Jestliže není možné použít barvy země, je nutno použít bio-značku AMA s uvedením původu černou/bílou a uvedením regionu původu).*

b) „Bio-Zeichen“ = označuje veškeré ekologické produkty bez uvedení původu, které splňují požadované základní předpisy.

K významnému rozšíření loga „Austria Bio-Zeichen“ přispělo:

- správcovství přes AMu (AMA Marketing GmbH je velmi známá organizace a navíc spravuje i značku kvality AMA logo - obdoba naší značky Klasa)
- uvedení u známých ekologických výrobců
- rozpočet okolo 2 mil. EUR na propagaci (zejména reklama v denní tisku a TV)
- akceptace loga současnými ekologickými svazy

Možnosti propagace loga:

Dle platných pravidel pro propagační a informační kampaně i Rakousko čerpá EU prostředky na propagaci – tato je ale přednostně zaměřena na propagaci ekologického zemědělství a podpora znalosti loga je pouze okrajovou záležitostí – proto lze tyto státní / EU finance takto využívat.

Marketing je realizován přes soukromou organizaci AMA Marketing, s.r.o., která čerpá na propagaci 50% zdrojů z EU a 50% zdrojů soukromých. Tyto zdroje pocházejí zejména z fondu na marketing, do kterého musí přispívat všichni ekologičtí zemědělci povinně určitou roční částku. Tento systém je ale velmi složitý, protože někteří zemědělci jsou osvobozeni (např. pěstitelé obilnin), někteří mají nižší platby dle lokality, velikosti apod. Obecně se ale platí buď z hektaru nebo produkce (např. 1 litru mléka...). Tyto prostředky vybírá státní organizace AMA a přerozděluje je.

2.2. Švýcarsko

Weby: <http://www.bio-suisse.ch/en/thebudlabel.php>

Základní informace: Ke konci roku 2008 bylo dle Bio Suisse ekologicky obhospodařováno celkem 121 000 hektarů (tj. 11,4% z.p.) prostřednictvím 6 111 ekofarem. Z pohledu trhu tvoří prodej bioproduktů 4,9% celkového prodeje potravin.

Hlavním aktérem je zastřešující asociace pro ekologické hnutí „Bio Suisse“, soukromá společnost, která dnes sdružuje okolo 30 členských organizací (např. i výzkumnou organizaci FiBL) a zhruba 90% ekologických farmářů (tj. cca 5 700 ekologických farmářů). Organizace byla založena již v roce 1981, kdy ustanovila první standardy pro EZ a vytvořila vlastní logo „poupě“.

Bio Suisse představuje dále:

- jednotné standardy pro ekologické zemědělství a zpracování
- jednotné logo „poupě“, kdy produkce označená tímto logem představuje cca 60% podíl na švýcarském trhu (tj. více než 800 výrobců a obchodníků má licenci od Bio Suisse na užívání tohoto loga)

Logo „poupě“ je tedy soukromé a jeho užívání dobrovolné. Firmy, které získají oprávnění používat toto logo tzv. uživatelské licence, musí splňovat standardy Bio Suisse a jsou pravidelně kontrolovány. Užívání loga je zpoplatněno. Každý produkt s tímto logem musí současně nést název uživatele licence a certifikační organizace. Toto zajišťuje, že produkty s logem pocházejí z kontrolovaných zdrojů. Dodržování Bio Suisse standardů na farmě, u výrobce nebo obchodníka je pravidelně kontrolováno nezávislou inspekční organizací a to každoročně. Ve Švýcarsku jsou hlavními kontrolními organizacemi „Bio.inspecta“ (založena v roce 1998; kontroluje cca 80% zemědělců a dále i výrobce a obchodníky), „Bio Test Agro“, „IMO (Institut für Marktökologie)“ a „SQS (Swiss Association for Quality and Management Systems)“. Tyto provádějí jak inspekční činnost, tak certifikace dle příslušných svazových standardů (tj. i pro Bio Suisse).

Logo má dvě varianty:

- a) BIO SUISSE poupě = označuje ekologické produkty vyrobené ve Švýcarsku (tj. minimálně 90% surovin pochází ze Švýcarska)

- b) BIO poupě = označuje ekologické produkty, kdy více jak 10% surovin pochází mimo Švýcarsko

Hlavní nadstandardy oproti základním požadavkům jsou zejména: celofaremní přístup, vytvoření ploch pro ochranu biodiverzity a přísnější limity pro hnojení anebo užití mědi.

2.3. Německo

Weby: www.bio-siegel.de; www.oekolandbau.de; www.bmelv.de

Základní informace. Na konci roku 2008 hospodařilo ekologicky 19 813 podniků na 907 786 hektarech zařazených do EZ (tj. okolo 5,4% z.p.). Z pohledu prodeje se biopotraviny podílely na celkové spotřebě potravin 5,4% (stav roku 2007).

V Německu působí řada svazů a většina zemědělců je v nich organizována. Kromě svazů Bioland a Demeter (největší a nejstarší), zde působí další jako Naturland, Biokreis, ECOVIN, Gää, Ecoland a Biopark. Od roku 2002 zde navíc působí jednotná zastřešující organizace pro ekologický sektor – Federace pro ekologický potravinářský průmysl „BÖLW“.

Ekologické zemědělství je v Německu regulováno mimo EU nařízení samostatným **Zákonem o EZ („ÖLG“)**. *(Tento zákon specifikuje oblasti jako: oznamovací povinnosti inspekčních organizací, pravidla delegování pravomocí z jednotlivých federálních zemí na soukromé kontrolní organizace, činnosti sdružené pod státní agenturu pro zemědělství a potravinářství; pravidla pro stravování a pravidla pokutování – stanovuje až 1 rok vězení nebo až 30 tis. EUR při porušení pravidel značení).*

Inspekce v Německu je prováděna soukromými inspekčními organizacemi pod státním dohledem (tj. vzhledem k federální struktuře jde o 16 dozorujících orgánů na úrovni federálních zemí a 22 odsouhlasených inspekčních organizací). Tyto provádí inspekci jak u farem, tak výrobců a obchodníků, a to minimálně 1x ročně.

V Německu je uplatňováno logo „Bio-Siegel“, které je státní a bylo navrženo vládou z důvodu nejasného označování produktů ekologického zemědělství, a to již v roce 2001. Logo je chráněno patentovým úřadem a vlastníkem je Ministerstvo zemědělství (BMELV). *(V současnosti je držitelem licence na toto logo 3 355 firem označujících více jak 55 671 výrobků).*

Užití loga je dobrovolné. Logo lze tedy využít i pro dovozové produkty po splnění základních pravidel a získání licence k logu.

Výhodou je, že toto logo je poskytováno zdarma a za minimálních administrativních požadavků *(EU pravidla nedovolují u státních log uplatnění přísnějších požadavků / nadstandardů nad základní EU nařízení k EZ)*. Podmínkou užívání loga je tedy splnění základních požadavků: tj. nařízení EU a pravidel německého zákona k EZ. Pravidla pro označování / užití „Bio-Siegel“ jsou navíc stanovena v „zákoně o označování biopotravin“ a jeho prováděcí vyhlášce. Tato prováděcí vyhláška také jasně definuje možnost přidání národních / regionálních doplňků k státnímu logu (tj. modifikace v podobě regionálních log).

(Přílohy DE: Zákon o označování biopotravin (originál i překlad), Prováděcí vyhláška k zákonu o označování (originál i překlad), německý Zákon k EZ (originál i překlad).

Regionální loga:

Kromě celoněmeckého loga jsou některými spolkovými zeměmi využívány tzv. regionální „Bio-Siegel“ loga, a to: Hessen, Baden-Württemberg, Mecklenburg-Vorpommern a Bayern. Dále navíc existuje **oblastní logo** pro oblast Rýna (Bio-Siegel Rhön) zahrnující více spolkových zemí. Tato loga fungují jako nadstavba nad státní logo, avšak jsou vyžadovány další specifické regionální požadavky. Cílem je zvýšení uvědomění spotřebitelů k regionálním produktům a posílení odbytu těchto bioproduktů.

Pravidla pro užívání loga – Prostřednictvím uzavření smlouvy o užívání loga od držitele licence získá výrobce bioproduktů / biopotravín právo na označení svých výrobků tímto logem. Za užívání loga se platí licenční poplatek, který je ale spíše symbolický (např. u loga Mecklenburg-Vorpommern činí 150 EUR ročně pro výrobce / obchodníky a 50 EUR ročně pro zemědělce). Uživatel si musí jednak zažádat o užívání loga a dále plnit dodatečná kritéria.

Bio-Siegel Hessen

Zřizovatelem loga je spolková země, správcem loga je rovným dílem: Ministerstvo pro životní prostředí, venkov a ochranu spotřebitelů Hesenska a marketingová společnost MGH GUTES AUS HESSEN GmbH.

(rozšíření loga – dnes jej užívá 58 společností)

Podmínka užití regionálního loga:

- u rostlinné výroby musí všechny produkty (100%) pocházet z daného regionu
- u živočišné výroby musí zvířata také pocházet 100% z daného regionu, přičemž při zpracování masa hovězího, telecího, jehněčího a vepřového musí být zvířata chována v daném regionu minimálně od jejich věku 6 měsíců, u drůběže minimálně od 1 týdne.
- u zpracovaných produktů musí zemědělské suroviny pocházet z regionu (např. mléko v mléčných produktech), ostatní přísady mohou pocházet odjinud pokud splňují pravidla pro EZ. Maximálně do výše 10% může základní zemědělská surovina pocházet z jiné oblasti, pokud tato není v dostatečném množství v daném regionu dostupná.

Bio-Zeichen Baden-Württemberg

Zřizovatelem loga je spolková země, správcem loga je Ministerium für Ernährung und Ländlichen Raumes a uživateli loga jsou svazy:

- Bioland Landesverband Baden-Württemberg
- Demeter Baden-Württemberg
- Ecoland
- Marktgesellschaft der Naturland Betriebe

(rozšíření loga – dnes jej užívá 67 společností)

Podmínka užití regionálního loga:

- platí obdobná pravidla jako u Hesenska. Navíc zde platí povinnost, kdy krmivo musí pocházet z vlastní výroby farmáře.

BIO-Zeichen Mecklenburg-Vorpommern

Zřizovatelem loga je spolková země, správcem je Ministerium für Landwirtschaft, Umwelt und Verbraucherschutz Mecklenburg-Vorpommern (tj. MZe) a držitelem loga je Landesamt für Landwirtschaft, Lebensmittelsicherheit und Fischerei (LALLF).

(rozšíření loga – dnes jej užívá zatím je 9 společností)

Podmínka užití regionálního loga:

- platí obdobná pravidla jako u Hesenska.
- navíc zde platí podmínka pro restaurační zařízení, kde mohou být jednotlivé složky zemědělských produktů označeny značkou, pokud tyto složky pocházejí zcela (100%) z oblasti Mecklenburg-Vorpommern.

2.4. Finsko

Weby: http://www.organic-europe.net/country_reports/finland/default.asp

Základní informace: Velikost ekologicky obhospodařované půdy je cca 150 000 ha (tj. 7% z.p.) a počet ekofarem více jak 4 000 (průměrná velikost ekofarmy je 37 ha); podíl prodeje biopotravin na trhu je 0,8% a většina biopotravin je prodávána prostřednictvím supermarketů.

Hlavním aktérem je Finská asociace pro ekologické zemědělství „Luomuliitto ry“, založena již v roce 1985 a dnes fungující jako zastřešující organizace pro více jak 25 členských organizací, což představuje okolo 3 600 členů (např. členem je i Finská biodynamická asociace). Tato asociace zavedla první inspekční systém, první standardy a tedy vlastní certifikaci (1986). V současné době jejich standardy zahrnují všechny oblasti EZ, ale vždy je základem nejprve inspekční zpráva od kontrolní organizace.

Od vstupu do EU (1995) je inspekce prováděna státní institucí kontrolující bezpečnost potravin Evira (The Finnish Food Safety Authority) pod Ministerstvem zemědělství. Tato instituce provádí také certifikaci a přiděluje státní logo „Luomu“ (Kontrolovaná ekologická produkce). Každý kdo splní základní požadavky (předpisy EU a národní) má právo používat toto logo. Užívání loga je dobrovolné a zdarma (stejně jako u všech ostatních log ve Finsku).

Navíc jsou zde dva soukromé svazy („Luomuliitto ry“ a „Finská biodynamická asociace“), které certifikují dle svých standardů a přidělují svoje loga. Základem splnění jejich standardů je však vždy provedení inspekce u státní instituce Evira.

A právě asociace „Luomuliitto ry“ přiděluje svoje logo „berušku“, k jehož získání patří i podmínka původu surovin z Finska. Podmínkou užívání loga je splnění EU nařízení k EZ a navíc standardů svazu jako např.:

- členství ve svazu
- produkce dle systému kvality řízení (ISO 9001)
- organická hnojiva smí být používána pouze jako kompost
- krmiva musí 100% pocházet z Finska
- u zpracovaných biopotravin musí minimálně 75% složek pocházet z Finska, avšak u základních složek nebo jednosložkových výrobků až 100% musí pocházet z Finska.

Pravdou ale je, že toto logo není příliš zavedené a uplatňuje se zejména u zeleniny.

Kromě ekologických log, je podmínka původu surovin z Finska uplatňována také u národního značení kvalitních potravin.

Toto logo je přidělováno organizací Finfood potravinám, které jsou vyrobeny ve Finsku a navíc z větší části ze surovin pocházejících z Finska (minimálně 75%). Přičemž maso, ryby, vejce a mléko musí pocházet z Finska plně (100%).

Finfood je nezisková organizace. Rozpočet je tvořen jak z příspěvků členů asociace, tak i státní podpory z Ministerstva zemědělství. Avšak dceřinná společnost Hyvää Suomesta odpovědná za správu loga je soukromou společností a podpora loga je prováděna pouze ze soukromých prostředků.

2.5. Dánsko

Weby: http://pdir.fvm.dk/Organic_farming_.aspx?ID=6635
http://www.organic-europe.net/country_reports/denmark/default.asp

Základní informace: V Dánsku bylo ke konci roku 2008 obhospodařováno 166 738 ha v EZ prostřednictvím 2 682 ekofarem (což je okolo 6,2% z.p. a jedná se o mírný pokles oproti roku 2002, kdy počet farem dosáhl 3 714 a plocha v EZ přes 178 tis. ha).

V Dánsku v současné době působí jedna zastřešující organizace „Dánská asociace pro EZ“, jejíž zakládající organizace „Dánská organizace pro EZ“ vznikla již roku 1981. Současně zde působí také „Biodynamická asociace Demeter“ (založená v roce 1936). K významným krokům vývoje EZ patřilo založení „Organic Foods Council“ v roce 1987, což je platforma, jejíž cíl je posilovat, monitorovat a hodnotit příležitosti vývoje EZ (dnes jde o státní organizaci sdružující státní i nestátní aktéry ekologického sektoru).

V Dánsku je inspekce prováděna státními institucemi. Ekologické farmy, výrobci krmiv, osiv, hnojiv a ostatních nepotravinářských produktů jsou registrováni a kontrolováni dánským úřadem „Danish Plant Directorate“. Výrobci potravin pak úřadem „Danish Veterinary and Food Administration“.

Dánské logo (červený Ø symbol) bylo zavedeno v roce 1990. Jedná se o logo státní a je v podstatě jediné využívané (ze studií vychází jeho znalost téměř všemi spotřebiteli a má vysokou důvěru). Podmínkou jeho získání je splnění základních požadavků, a to EU nařízení k EZ a dále pravidel dánského zákona k EZ. Logo je poskytováno zdarma po zaregistrování.

Označení logem navíc znamená, že kontrola farmy, výroby nebo distributora byla provedena dánským úřadem, tedy že poslední fáze přípravy bioproduktu / biopotraviny proběhla na území Dánska a pod státní dánskou inspekci. Proto tedy lze logo udělit jen produktům pocházejících z Dánska anebo dovezeným produktům v Dánsku zpracovaným nebo aspoň zabaleným. (Skutečnost, že inspekce je prováděna v Dánsku navíc zdůrazňuje i červená barva loga odpovídající barvě dánské vlajky).

3. Přehled návrhů na změnu pravidel označování biopotravin od jednotlivých zájmových skupin ekologického sektoru v ČR

V souvislosti s probíhající novelizací českého zákona o ekologickém zemědělství (č.242/2000 Sb.) byly shromážděny návrhy od následujících tří organizací:

- Potravinářská komora ČR v rámci její sekce pro biopotraviny
- PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, Šumperk
- PRO-BIO, obchodní společnost s r.o., Staré Město pod Sněžníkem

Vzhledem k různorodým postojům členů nově založené České technologické platformy pro ekologické zemědělství (ČTPEZ) nebylo možné zpracovat jednotný návrh za tuto organizaci k dané problematice.

*****

Všechny tři společnosti souhlasí s potřebou označování biopotravin domácího původu. Liší se však pohled na způsob provedení.

PK ČR a PRO-BIO Svaz navrhuje použití stávajícího loga nově (od 1.7.2010) jen pro potraviny domácího původu (tj. jen pro ty, které splní limit 70%, resp. 80% surovin domácího původu). Ostatní biopotraviny by tedy mohly nést od tohoto okamžiku jen povinné logo EU. V tomto případě by mohly nastat následující varianty:

- jen povinné logo EU s textem o původu „EU-zemědělská produkce“ = dovezené biopotraviny ze zemí EU nebo biopotraviny s větším podílem dovezených surovin z EU (než je 70%, resp. 80%)
- povinné logo EU s textem o původu „ČR-zemědělská produkce“ a současně české logo označující biopotraviny domácího původu = biopotraviny vyrobené v ČR (s podílem surovin z ČR vyšším než 98%)
- povinné logo EU s textem o původu „EU-zemědělská produkce“ a současně české logo označující biopotraviny domácího původu = biopotraviny vyrobené v ČR (s podílem surovin z ČR nižším než 98%, ale vyšším než 70%, resp. 80%) – *tato varianta by byla matoucí a v nesouladu s navrhovaným novým určením původu.*

PRO-BIO, obchodní společnost trvá na zachování stávajících pravidel, tedy, že logo „zebra“ by mělo i nadále být použitelné pro všechny bioprodukty a biopotraviny. Návrh na způsob značení biopotravin jen domácího původu není uveden.

Slabé stránky těchto návrhů z pohledu získaných informací:

- a) státní logo, navíc povinné ze Zákona o EZ, není možné omezit jen na biopotraviny domácího původu (bylo by považováno za omezení vnitřního trhu)
- b) navrhovaný limit není v souladu s nově navrhovaným systémem určování původu v novém EU nařízení (70%, resp. 80% versus 98%)
- c) chybí jasná definice toho, co se myslí surovinou domácího původu, zda jde o suroviny v ČR vypěstované a nebo pouze vyrobené.

4. Detailní příklad uplatnění odlišného značení biopotravin z lokálních surovin včetně popisu použitých argumentů nutných / vhodných pro schválení ze strany EU

Detailní příklady uplatnění odlišného značení biopotravin z lokálních surovin jsou uvedeny pro vybrané země již v části 2. „Možné varianty označování biopotravin...“ této studie. Tato část se věnuje použitým argumentům k zavedení takového označování.

Příklady argumentů použitých k prosazení regionálních log ve spolkových zemích Německa:

- hlavní zdůrazňovanou snahou je podpora odbytu potravin vyrobených v ekologickém zemědělství, tedy produktů vysoké jakosti (zlepšit tržní šance pro biopotraviny) při zdůraznění všech jejich pozitiv (venkov, životní prostředí, zdraví lidí..),
- snahou propagace regionálního loga je navíc pomoci místním ekologickým podnikům v dalším rozvoji a zpřístupnit jejich regionální produkty na celonárodní odbytové trhy
- budování důvěry spotřebitelů, kdy regionální logo je synonymem zajištěné jakosti potravin a transparentního původu v oblasti zemědělské výroby, zpracování a prodeje
- zdůraznění výhody užívání regionálních označení vzhledem k zaměření se na co nejkratší a transparentní výrobní cesty
- posílení regionální identity (tj.zvýšení odbytu regionální bioproduktů / biopotravin a současně posílení povědomí o regionální produkci)
- poukázat na „BIO“ produkci z dané země

„Země Hesensko zavádí pro podporu odbytu biologicky vyráběných potravin ochrannou známku kvality spolu s označením původu těchto produktů. Konceptem zavedení této ochranné známky na trh má být dána do popředí výroba, zpracování a odbyt zemědělských bioproduktů. Upřednostňovaným cílem přitom je zásobovat spotřebitele produkty z ekologického zemědělství ve smyslu cíleného uspokojování poptávky, a tím splňovat rostoucí poptávku po těchto produktech. Pro zvýšení transparentnosti pro spotřebitele musí být tyto produkty vyrobeny, zpracovány a prodávány v rámci systému zajištění jakosti. Dodatečně je možno uvádět původ produktů v podřadné formě.“

Příklady argumentů použitých k prosazení loga v Rakousku:

Rakousko prezentuje velmi podobné argumenty. Vzhledem k tomu, že logo označující ekologické produkty domácího původu je pouze variantní k logu pro veškerou produkci, neexistovaly výrazné bariéry pro jeho zavedení.

Mimo to i toto logo označující ekologické produkty domácího původu je možno využít ostatními regiony / státy. (např. i český subjekt si může požádat o logo s ověřením původu, pak AMA Marketing s.r.o. připraví nový text a změní barvu stávajícího loga).

*****

Z pohledu propagace je třeba pro čerpání finančních prostředků (EU / státních) na propagaci dodržovat pravidla Společenství a všechny zkoumané země takto činní. Tedy propagační a informační kampaně jsou přednostně zaměřeny na obecnou podporu osvěty o EZ a podporu spotřeby biopotravin. V rámci budování důvěry spotřebitelů mohou být propagována také loga (s přednostním postavením loga EU), vždy však platí obecná zásada, že loga propagovaná za státní finance musí být otevřena všem producentům

v rámci EU, příp. aspoň v podobě určité varianty (např. logo Austria Bio-Zeichen je otevřeno i českým subjektům – jen bude použita jiná barva loga a změní se text; obdobně regionální loga v Německu mají možnost uplatnění i pro regiony / země mimo Německo, jen se k logu přidá jiná vlaječka apod.).

Dle legislativních pravidel musí být tyto kampaně zaměřeny na:

- podporu spotřeby produktů ekologického zemědělství,
- rozšíření znalostí spotřebitelů o označování, včetně loga Společenství používaného u produktů ekologického zemědělství,
- poskytování úplných informací a zlepšení veřejného povědomí o výhodách ekologického zemědělství, zejména pokud jde o ochranu životního prostředí, dobré životní podmínky zvířat, udržování přírodního prostředí a rozvoj venkovských regionů,
- poskytování úplných informací o obsahu a fungování režimu Společenství o ekologickém způsobu produkce,
- podporu přechodu jednotlivých producentů a zpracovatelů a seskupení producentů, zpracovatelů nebo maloobchodníků, kteří neprovozují ekologické zemědělství, na tento způsob produkce a dále podporu prodeje produktů ekologického zemědělství ze strany maloobchodníků, seskupení maloobchodníků a provozovatelů restaurací.

5. Způsob certifikace a způsob kontroly a dohledávání původu surovin (jakým způsobem je prováděna kontrola naplňování např. 70 procent původu z lokální produkce v ostatních zemích)

Ve všech zkoumaných zemích je detailní postup kontroly původu surovin ponecháván na kontrolních organizacích, které mohou být případně navíc kontrolovány poskytovatelem licence k logu nebo jím delegovanou organizací (tzv. supervize).

Kontrola pak zahrnuje jak dodržování základních pravidel EZ a dále speciálních standardů (tj. např. svazu Bio Suisse nebo doplňkových standardů plynoucích z licenční smlouvy o užívání konkrétního loga – případ regionálních log v Německu), tak také transparentního původu.

Pro sledování dodržování ustanovení o původu musí uživatelé loga vést záznamy o příjmu surovin a o výdeji zboží. Záznamy a účetní evidence musí být kompletní a přesná pro všechny výrobní fáze, od výroby po dopravu, skladování, balení a označování u velkoobchodníka až po maloobchodní prodej.

Obecně platí pravidlo, že sám uživatel označení musí na vlastní zodpovědnost zavést potřebná opatření, aby ručil za to, že nedojde k žádnému nepřípustnému použití označení. Platí základní zásada, že **každý výrobek musí být dohledatelný zpět k prvnímu producentovi**.

Kromě poplatku kontrolním organizacím (který se v případě kontroly původu zvyšuje, ale většinou jen mírně, jelikož nejde o výrazný nárůst objemu práce), je nově uplatňován navíc poplatek „licenční“ za propůjčení loga (ten může být jednorázový – př. Rakouska nebo většinou každoroční – př. Německa a Švýcarska).

Každý zemědělec, výrobce a distributor musí mít tedy uzavřenu smlouvu s kontrolní organizací a navíc licenční smlouvu s poskytovatelem označení.

6. Návrh nejvhodnější varianty zohledňující lokální produkci pro předložení do novely zákona o EZ.

Z provedené analýzy vychází dvě varianty použitelné pro označování domácího původu:

- c) variantní provedení současného státního loga zvlášť pro bioprodukty a biopotraviny z domácích surovin,
- d) povinné doplnění země původu u všech bioproduktů a biopotravin.

Kromě výše uvedených variant by stálo za zvážení případné omezení „recertifikace“, tedy přidělování českého loga výrobkům, které jsou zcela vyrobeny v zahraničí (tj. ani poslední fáze výroby neprobíhá na území ČR).

Ad a)

Tento návrh bude pravděpodobně vyžadovat delší čas na realizaci související jednak s grafickým návrhem loga, tak i s nastavením potřeby administrativních procesů.

Z pohledu grafické úpravy je vhodné provést odlišení jak textem, tak graficky, a to nejlépe doplněním národní vlajky. (Pozn.: Doplnění pouze textu – např. „české bio“ nemusí být dostačující a srozumitelné spotřebitelům. Toto ukazuje příklad Švýcarska, které dříve používalo u loga pro bioprodukty a biopotraviny domácího původu pouze doplňkový text „Suisse“. Zhruba před rokem doplnili logo i národní vlajkou, protože původní sdělení nebylo pro spotřebitele úplně jasné.)

Použití barevného odlišení není v podmínkách ČR ideální, protože již nyní je jak barevná, tak černobílá verze loga používána. Dokonce černobílá verze je vítána zejména drobnými výrobci s ohledem na náklady spojené s tiskem etiket.

Z pohledu administrativy je třeba vyřešit zejména:

- vlastnictví loga (předpokládá se státní),
- správce loga (?-ideálně organizace orientovaná na marketing s určitými zdroji na jeho propagaci, může být i MZe),
- způsob použití (pokud povinný – mělo by být logo poskytováno zdarma a za minimálních dodatečných podmínek x pokud dobrovolný – měl by správce loga minimálně zpracovat vzor smlouvy, systém evidence, ceník a podmínky užívání loga),
- proces kontroly a certifikace (předpokládá se prostřednictvím stávajících kontrolních organizací po vypracování jednotné metodiky, školení a úpravě ceníku).

Otázkou zůstává stanovení podmínky pro možnost označení výrobku domácího původu:

Dle získaných informací a pravidel uplatněných v jiných zemích lze doporučit následující:

- u zemědělských komodit vždy trvat na tom, aby zcela (100%) pocházely z ČR
- u zpracovaných výrobků bude třeba převzít pravděpodobně nastavenou hranici 98% z EU nařízení (pokud bude podmínka skutečně takto přijata),
- přitom trvat na tom, aby hlavní složky zpracované potraviny vždy pocházely zcela (100%) z ČR (tj. zamezení míchání mléka v rámci výroby jogurtů nebo obilí v rámci výroby pečiva apod.)

Pozn.: V zemích, kde je dnes zavedena varianta označování domácího původu a již je uplatňován určitý minimální limit složek, které musí pocházet z dané země (tj. 70% AT, 90% regiony DE a CH, 75% FI), tyto země aktuálně jednají s EK na možnostech dalšího postupu. Dle informací z Rakouska je jejich návrh následující: zachovat variantu loga

pro označení domácího původu a zachovat stále i 30% toleranci. Zdůraznit ale podmínku, že hlavní / převládající složka / složky pro výrobu biopotraviny musí pocházet ze 100% z Rakouska. Jejich snahou je vyjednat možnost uplatnění podmínky EU pouze na hlavní složku výrobku. Zatím čekají na vyjádření komise.

Ad b)

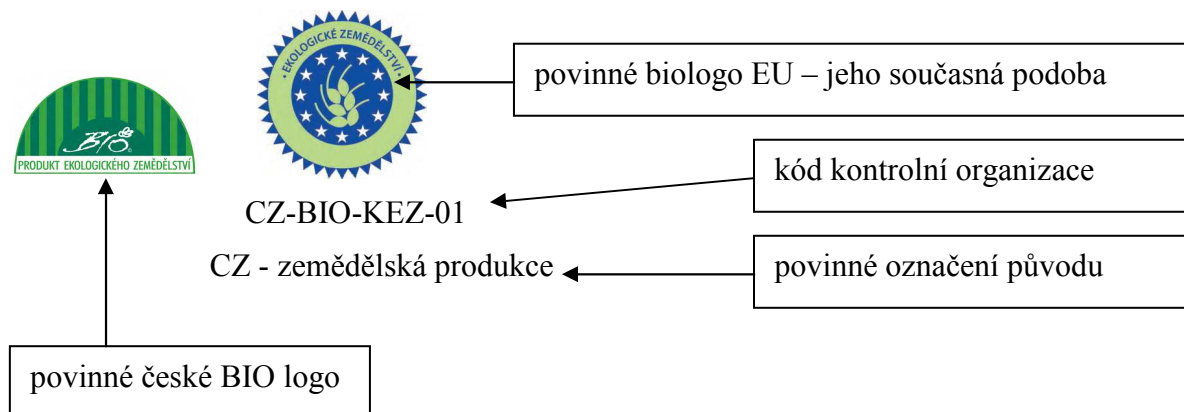
Tento návrh lze provést v krátkém čase.

Snahou je doplnit současná pravidla o povinné uvádění země původu, resp. oblasti původu (např. Česká republika, Turecko, EU, mimo EU apod.). Jedná se o uvedení země nebo oblasti, ve které byla surovina vypěstována nikoli vyrobena.

Tento požadavek by byl částečně splněn od 1.7.2010, pokud bude EU nařízení o EZ přijato beze změny v tomto bodě. Částečně proto, že EU nařízení se totiž týká pouze zabalených biopotravín (nikoliv bioproduktů) a dále je tato podmínka uvádění původu pouze dobrovolná pro dovozy ze třetích zemí.

Cílem tedy je, doplnit všude, kde je to jen možné, zemi původu anebo minimálně slovo „dovoz“, a to navíc mimo povinnou formu označování dle EU.

Příklad podoby povinného značení balených biopotravín:

Další možné varianty jsou: EU - zemědělská produkce, mimo EU – zemědělská produkce, EU / mimo EU – zemědělská produkce a konkrétní stát – zemědělská produkce.

Navíc by se tedy na jiném místě obalu uváděla ještě i země původu ve standardním formátu: „Země původu: Česká republika“

Příloha - LEGISLATIVA

1. Stávající pravidla (předpisy ČR)

- Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství
- Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství

2. Stávající pravidla včetně pravidel pro označování plánovaných od poloviny roku 2010 (předpisy EU)

- Nařízení rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91
- Nařízení komise (ES) č. 889/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu

3. Pravidla pro propagační a informační podporu *(doplněno navíc)*

c1 Informační a propagační opatření na podporu zemědělských produktů (SZP) (Opatření prováděné v rámci opatření společných organizací trhu a zemědělské jakosti a zdraví)

- Nařízení rady (ES) č. 3/2008 o informačních a propagačních opatřeních na podporu zemědělských produktů na vnitřním trhu a ve třetích zemích
- Nařízení komise (ES) č. 501/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 3/2008 o informačních a propagačních opatřeních na podporu zemědělských produktů na vnitřním trhu a ve třetích zemích

c2 Podpora informačních a propagačních činností týkající se produktů v rámci programů jakosti potravin (PRV) (jedná se o opatření 133, které nebylo v ČR implementováno)

- Nařízení rady (ES) č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova
- Nařízení komise (ES) č. 1974/2006, kterým se stanoví podrobná pravidla pro použití nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova
- Pokyny společenství ke státní podpoře v odvětvích zemědělství a lesnictví na období 2007–2013, (2006/C 319/01)